

ความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการและระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี

สุวดี สัตยารักษ์วิทย์*

อัญชลี พิพัฒน์เสริญ**

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาลักษณะของระยะเวลาในการออกรายงานการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2549 ถึง พ.ศ. 2552 และเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดีในมุมมองของโครงสร้างกรรมการ (Board Structure) ทั้งในแง่ของคณะกรรมการบริษัท และคณะกรรมการตรวจสอบ กับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี (Audit Report Log) ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยเก็บรวบรวมตัวอย่างข้อมูลระหว่างปี พ.ศ. 2549 ถึง พ.ศ. 2552 จำนวนทั้งสิ้น 762 บริษัท พบว่าค่าเฉลี่ยของระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนฯ ลดลงไม่มากนักในแต่ละปี ซึ่งค่าเฉลี่ยของระยะเวลาการออกรายงานการสอบบัญชีเท่ากับ 53 วัน นอกจากนี้ยังพบความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามระหว่างความเชี่ยวชาญทางด้านการเงินการบัญชีในคณะกรรมการตรวจสอบกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี และพบความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันระหว่างการควบคุมตำแหน่งของผู้จัดการใหญ่และประธานคณะกรรมการในคนเดียวกันกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี

คำสำคัญ: การกำกับดูแลกิจการ รายงานการสอบบัญชี กรรมการตรวจสอบ คณะกรรมการบริษัท

* บริษัท ไฟร์ซวอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ส เอเปอีเอส จำกัด

** รองศาสตราจารย์ประจำ ภาควิชาการบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ABSTRACT

This research is to study a character of time period of the auditor's reports issuing of listed companies in Stock Exchange of Thailand from B.E. 2549 to B.E. 2552 and investigates relation between good corporate governance and time consumed for issuing an audit report (Audit Report Lag) of listed companies in Stock Exchange of Thailand by collecting samples from B.E. 2549 to B.E. 2552, totally 762 samples. It is found that the average of time consumed for issuing auditor's reports has been slightly decreased in each year. An average of the time is 53 days. Moreover, there is negative relation between financial and accounting expertise of an audit committee and time consumed for issuing auditor's report. In addition, this study shows that there is positive relation between dual practices (managing director and chairman board of directors) and time consumed for issuing auditor's report.

Keywords: Corporate Governance, Auditor's Report, Audit Committee, Board of Directors

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบมีหน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรงต่อการสร้างการกำกับดูแลกิจการที่ดีให้เกิดขึ้นในทางปฏิบัติ ตลอดจนการสร้างความมั่นใจว่าระบบการรายงานทางการเงินและระบบการควบคุมภายในมีความน่าเชื่อถือ อันจะทำให้ข้อมูลในงบการเงินได้เปิดเผยอย่างครบถ้วน ถูกต้อง โปร่งใสและทันต่อเวลา ดังนั้น การที่งบการเงินจะออกมามีคุณภาพหรือไม่ก็ย่อมขึ้นอยู่กับ การกำกับดูแลกิจการของผู้มีหน้าที่รับผิดชอบของบริษัทนั้น ๆ โดยตรง

การวัดคุณภาพของข้อมูลที่ใช้ในการเงินจะได้รับสามารถทำได้หลายมุมมอง ซึ่งมุมมองหนึ่งคือ คุณภาพเชิงประสิทธิภาพ อันได้แก่ ความทันต่อเวลา ซึ่งถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผู้ถือหุ้น เนื่องจากความทันต่อเวลาเป็นเครื่องมือที่จะช่วยลดความเสี่ยงจากการใช้ข้อมูลภายใน เพื่อแสวงหาประโยชน์จากการซื้อขายหลักทรัพย์ การรั่วไหลของข้อมูลและข่าวลือต่าง ๆ ในตลาดหลักทรัพย์ฯ ซึ่งมีผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือในการตัดสินใจลงทุน (Owusu-Ansah, 2000) และ Mohamad Naimi et al., (2010)

จากการศึกษาของ Sharma et al. (2007) และ Stewart and Munro (2007) ทำให้ทราบว่าเมื่อบริษัทมีการกำกับดูแลกิจการที่ดีจะทำให้ผู้สอบบัญชีมีมุมมองต่อความเสี่ยงของบริษัทลดลง และทำให้กระบวนการวางแผนเตรียมตรวจสอบลดลงตามไปด้วย ซึ่งทำให้การตรวจสอบเสร็จสิ้นได้เร็วขึ้น จึงเป็นที่มาของสมมติฐานหลักที่ว่าถ้าคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบทำให้เกิดการกำกับดูแลกิจการที่ดีแล้วจะส่งผลทำให้ใช้ระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีน้อยลงหรือไม่

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1) เพื่อศึกษาลักษณะของระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2549–2552 ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นว่าบริษัทเหล่านั้นมีการรายงานข้อมูลที่ทันต่อเวลา มากน้อยเพียงใด

2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการทั้งที่เกิดจากคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี

ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549–2552 ว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่

ขอบเขตของงานวิจัย

ผู้วิจัยมุ่งเน้นจะศึกษาเฉพาะบริษัทที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ไม่รวม mai) ในทุกอุตสาหกรรม ยกเว้น บริษัทในกลุ่มธนาคาร กลุ่มเงินทุนและหลักทรัพย์ กลุ่มธุรกิจประกันภัยและประกันชีวิต กองทุนรวมอสังหาริมทรัพย์ รวมถึงข้อมูลที่มีระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชียาวนานกว่าผิดปกติ และบริษัทที่มีการจัดส่งงบการเงินไตรมาส 4 (สอบทาน)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตัวแปรตามที่ใช้ในงานวิจัย มีดังนี้

คุณภาพของข้อมูลในงบการเงิน

คุณภาพของข้อมูลในงบการเงิน หมายถึง ลักษณะของข้อมูลที่ดี ประสงค์ ประกอบด้วยคุณภาพเชิงประสิทธิผล และคุณภาพเชิงประสิทธิภาพซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ในที่นี้จะเน้นไปที่ความทันต่อเวลาของข้อมูลในงบการเงิน คือยังมีความทันต่อเวลามากเท่าไรก็แสดงให้เห็นว่าข้อมูลในงบการเงินนั้นมีคุณภาพมากแค่ไหน ทั้งนี้เพราะกว่าจะได้งบการเงินที่มีคุณภาพ จะส่งสัญญาณทั้งฝ่ายจัดการ ผู้สอบบัญชี รวมถึงคณะกรรมการ ซึ่งจากการศึกษาของ Sharma et al. (2007) และ Stewart and Munro (2007) ทำให้ทราบว่าเมื่อมีการกำกับดูแลกิจการดี จะทำให้ผู้สอบบัญชีมีมุมมองที่ดีต่อบริษัท เพราะเชื่อว่ากระบวนการจัดทำรายงานและกระบวนการควบคุมภายในมีประสิทธิภาพ อันจะทำให้การรายงานออกมาที่มีคุณภาพ นี่จึงเป็นเหตุผลทำให้ผู้สอบบัญชีมองความเสี่ยงของบริษัทลดลงและทำให้กระบวนการวางแผนเตรียมตรวจสอบลดลงตามไปด้วย ซึ่งจะนำไปสู่การตรวจสอบเสร็จสิ้นได้อย่างรวดเร็วและทันต่อเวลา

ความทันต่อเวลา

ความทันต่อเวลาของข้อมูลถือเป็นเครื่องมือช่วยลดปัญหาการใช้ข้อมูลภายในเพื่อแสวงหาประโยชน์จากการซื้อขายหลักทรัพย์ การรั่วไหลของข้อมูล และข่าวลือต่าง ๆ ในตลาดหลักทรัพย์ฯ ซึ่งมีผลกระทบต่อความมั่นใจของผู้ถือหุ้นในการตัดสินใจลงทุน (Qureshi-Ansah, 2000 และ Mohamad Naimi et al., 2010)

Bédard and Gendron (2009) ชี้ให้เห็นความสำคัญของความทันต่อเวลาว่าความทันต่อเวลาของข้อมูลใช้เป็นตัวแทนของคุณภาพข้อมูลได้ เพราะช่วยให้ผู้ถือหุ้นได้รับข้อมูลที่เกี่ยวกับกิจการตัดสินใจในเวลาที่ต้องการ โดยข้อมูลนั้นมีความเป็นปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับ Chambers and Penman (1984) ที่กล่าวว่าคุณภาพของข้อมูลสามารถวัดได้จากความมีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพ ซึ่งความมีประสิทธิภาพนั้นจะใช้เวลาของความทันต่อเวลาของข้อมูลในการเงินเป็นตัวแทน โดยที่สามารถวัดความทันต่อเวลาของข้อมูลในงบการเงินให้ออกมาเป็นรูปธรรมได้จากระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี (Audit Report Lag)

แม้ว่าความทันต่อเวลาของข้อมูลในงบการเงินนั้นเป็นตัวแปรที่เป็นผลมาจากการกระทำของทั้งในฝ่ายของบริษัทเอง (Company Delay) และฝ่ายของผู้สอบบัญชี (Audit Firm Delay) แต่เนื่องจากยังไม่มีเปิดเผยระยะเวลาที่บริษัทส่งงบการเงินให้แก่ผู้สอบบัญชีตรวจสอบอันจะทำให้เห็นได้ว่าความล่าช้านั้นเกิดขึ้นจากฝ่ายใด ดังนั้นการใช้ระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีเป็นตัวแทนของความทันต่อเวลาของข้อมูลในงบการเงินก็เหมาะสมมากที่สุดที่มีอยู่ตามความเห็นของ Afify (2009)

ระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี (Audit Report Lag: ARL)

จากงานวิจัยของไพโรจน์ ร่มบารมี (2550) กล่าวว่าระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลหรือมีความสำคัญมากที่สุดในการวัดความทันต่อเวลาของข้อมูลในงบการเงินที่ได้รับการตรวจสอบแล้ว

ในรายงานประจำปี เนื่องจากในการนำเสนองบการเงินต่อบุคคลภายนอกและตลาดหลักทรัพย์ฯ งบการเงินนั้นจะต้องได้รับการตรวจสอบและแสดงความเห็นจากผู้สอบบัญชีก่อน ดังนั้น งานวิจัยส่วนใหญ่จึงนิยมใช้ระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี เป็นตัวแทนของความทันต่อเวลาของข้อมูลที่ใช้จะได้รับจากงบการเงินที่ได้รับการตรวจสอบแล้วนั่นเอง

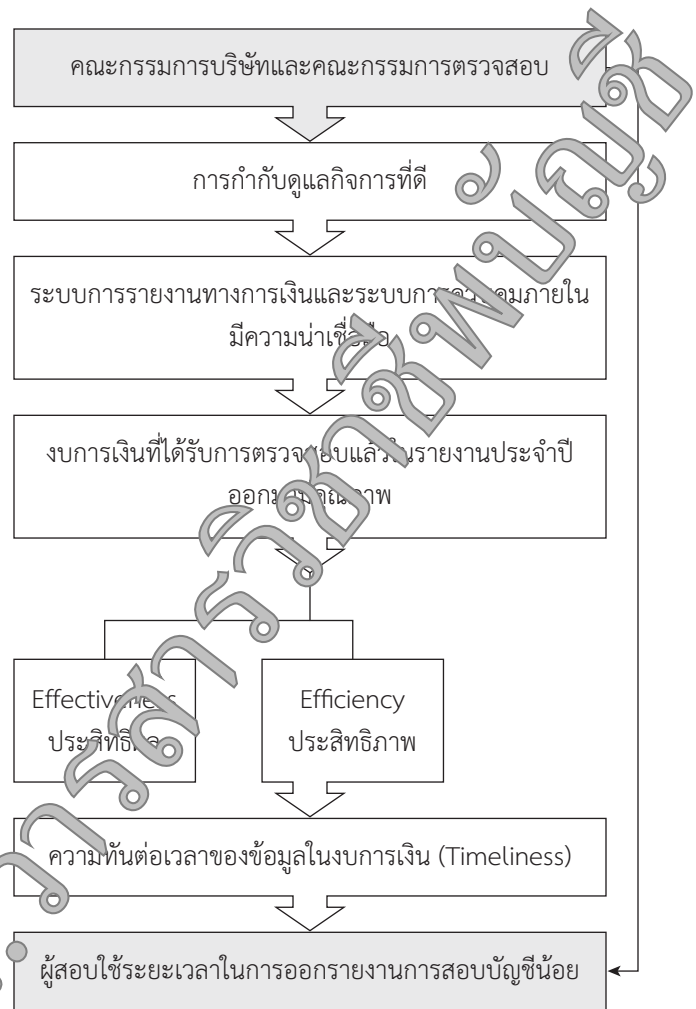
เพราะฉะนั้นเพื่อให้เห็นถึงที่มาของสมมติฐานหลัก ผู้วิจัยจึงเริ่มต้นให้เห็นว่าคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบมีหน้าที่ในการสร้างการกำกับดูแลกิจการและหากบริษัทมีการกำกับดูแลกิจการที่ดีทำให้งบการเงินออกมามีคุณภาพ ซึ่งวัดได้จากการที่ผู้ใช้งบการเงินได้รับข้อมูลที่มีความทันต่อเวลามากขึ้นหรือวัดจากระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีที่น้อยลง อันเกิดจากผู้สอบบัญชีมีมุมมองต่อความเสี่ยงของบริษัทลดลงและทำให้กระบวนการวางแผนเตรียมตรวจสอบลดลงตามไปด้วย จึงเป็นที่มาของสมมติฐานหลักที่ว่าถ้าคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบทำให้เกิดการกำกับดูแลกิจการที่ดี (ตัวแปรอิสระ) แล้วจะส่งผลทำให้ผู้ใช้งบการเงินได้รับข้อมูลที่มีความทันต่อเวลามากขึ้น หรือทำให้ใช้ระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีน้อยลงนั่นเอง (ตัวแปรตาม) ซึ่งแสดงเป็นภาพที่ 1

ตัวแปรอิสระ:

ตัวแปรอิสระที่ใช้ในงานวิจัยมีดังนี้

คณะกรรมการบริษัท (Board of Directors)

หลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทจดทะเบียนปี พ.ศ. 2549 กล่าวไว้ว่าคณะกรรมการบริษัทเป็นผู้ที่มีหน้าที่หลักในการรับผิดชอบโดยตรงต่อการกำกับดูแลกิจการให้เกิดขึ้นในทางปฏิบัติและการเป็นตัวแทนของผู้ถือหุ้น มีหน้าที่สำคัญในการเข้ามาดูแลฝ่ายจัดให้ดำเนินงานตามวัตถุประสงค์และประโยชน์สูงสุดของผู้ถือหุ้น รวมถึงดูแลให้มั่นในการดำเนินงานเหมาะสม จนสามารถเปิดเผยข้อมูลอย่างถูกต้อง ครบถ้วน ทันต่อเวลา ซึ่ง

ภาพที่ 1 ที่มาของสมมติฐานการวิจัย

ที่มา: Chambers and Penman (1984) Sharma et al. (2007) Stewart and Munro (2007) และ ไพโรจน์ รมบาร์มี (2550)

โครงสร้างกรรมการ (Board Structure) ซึ่งเกี่ยวกับคณะกรรมการบริษัทมีดังนี้

จำนวนกรรมการบริษัท (BSIZE)

ตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชน จำกัด พ.ศ. 2535 มาตรา 67 กำหนดให้บริษัทต้องมีกรรมการคณะหนึ่ง เพื่อดำเนินกิจการของบริษัทประกอบด้วยกรรมการอย่างน้อยห้าคน

จากงานวิจัยของ Ezat and El-Masry (2008) พบว่าจำนวนกรรมการบริษัทที่มากจะส่งผลให้ผู้ใช้ได้รับข้อมูลที่ทันต่อเวลามากขึ้น เพราะมีผู้ที่มีความรู้หลายแขนง และทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ระหว่างกัน อีกทั้งยังทำให้เกิดการตรวจสอบระหว่างกรรมการด้วย

ในทางตรงกันข้าม Jensen (1986) พบว่าจำนวนกรรมการบริษัทที่มากขึ้นจะมีผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพด้อยกว่า เนื่องจากจำนวนกรรมการที่มากขึ้นทำให้การตัดสินใจต่าง ๆ ใช้เวลาที่ค่อนข้างนาน ซึ่งอาจทำให้เสียโอกาสทางธุรกิจได้ อีกทั้งยังเกิดปัญหาความขัดแย้งของตัวแทน และปัญหา free-riders¹ เพิ่มขึ้นตามมาด้วย ซึ่งส่งผลให้ผู้สอบบัญชีต้องใช้ระยะเวลาในการตรวจสอบและออกรายงานการสอบบัญชีที่มากขึ้น อย่างไรก็ตาม Mohamad Naimi et al. (2010) และ Joshi (2005) กลับไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนกรรมการบริษัทกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี

สัดส่วนของกรรมการที่เป็นอิสระในคณะกรรมการของบริษัท (BIND)

จากงานวิจัยในอดีตเช่น Ezat and El-Masry (2008) และ Afify (2009) พบว่าสัดส่วนกรรมการอิสระที่สูงทำให้เกิดการดูแลตรวจสอบกรรมการที่มีส่วนในการบริหารตัดสินใจ และมีการตั้งผู้สอบบัญชีที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพเข้ามาตรวจสอบ จึงส่งผลให้ระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีลดลง

ในทางตรงกันข้าม Mohamad Naimi et al. (2010) และ Abdelsalam and Street (2007) พบว่ากรรมการอิสระที่เข้ามาอยู่ในคณะกรรมการบริษัทอาจไม่มีความรู้ทางด้านธุรกิจของบริษัทโดยตรง จึงทำให้การดำเนินงานไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้สอบบัญชีจึงต้องใช้ระยะเวลาในการตรวจสอบเพื่อให้เกิดความมั่นใจมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยบางชิ้นก็ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีกับสัดส่วนของกรรมการอิสระ เช่น Hashim and Rahman (2010)

จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการบริษัท (BMEET)

Hashim and Rahman (2010) พบความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามระหว่างจำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการบริษัทกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี โดยจำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการบริษัทที่สูงขึ้นการประเมินการมีส่วนร่วมในการทำหน้า (Diligence) ของคณะกรรมการบริษัทในฐานะที่เป็นตัวแทนของผู้ถือหุ้น ดังนั้น ยิ่งคณะกรรมการบริษัทได้ประชุมมากเท่าไรก็ยิ่งทำให้เกิดความเข้าใจ รับรู้ถึงความเสี่ยง และสามารถระบุปัญหาที่เกิดขึ้นได้เร็วเท่านั้น อันจะนำไปสู่การควบคุมภายในและกลไกการกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทตามมุมมองของผู้สอบบัญชี จึงส่งผลให้ใช้ระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีน้อยลง

การรวบรวมตำแหน่งของผู้จัดการใหญ่และประธานคณะกรรมการในคนเดียวกัน (DUAL)

แนวทางปฏิบัติในข้อที่ 1.6 ของหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีสำหรับบริษัทจดทะเบียนปี พ.ศ. 2549 ได้แนะนำว่าบริษัทจดทะเบียนฯ ควรแบ่งแยกอำนาจความรับผิดชอบระหว่างประธานคณะกรรมการและผู้จัดการใหญ่ เพื่อไม่ให้เกิดคนคนหนึ่งมีอำนาจโดยไม่จำกัดหรือเพื่อให้เกิดระบบการคานอำนาจสมดุล

ผู้วิจัยได้จัดประเภทตัวแปรของการการรวบรวมหรือแบ่งแยกตำแหน่งระหว่างผู้จัดการใหญ่และประธานคณะกรรมการตามงานวิจัยของ Abdelsalam and Street(2007) และ Afify (2009) ดังนี้

1. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่างคิดว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องคนอื่นๆ ต้องตรวจสอบการทำงานของบริษัทยู่แล้ว แต่สุดท้ายก็ไม่มีผู้ทำหน้าที่ตรวจสอบนั้น (ศิริรัตน์ นิยมตรง, 2549)

- การควรวรรณตำแหน่งผู้จัดการใหญ่และประธานคณะกรรมการแทนด้วย 1
- การแยกตำแหน่งผู้จัดการใหญ่และประธานคณะกรรมการแทนด้วย 0

Fama and Jensen (1983) กล่าวว่าหากผู้จัดการใหญ่และประธานคณะกรรมการเป็นบุคคลเดียวกันจะส่งผลเสียทำให้คณะกรรมการมีความเป็นอิสระลดลง ซึ่งจะส่งผลเสียต่อประสิทธิภาพในการกำกับดูแลกิจการ หรือเรียกได้ว่าเกิดความล้มเหลวของระบบควบคุมภายในของบริษัท โดยสอดคล้องกับทฤษฎีตัวแทนที่เชื่อว่าผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นจะถูกปกป้องเมื่อมีการแยกความรับผิดชอบของผู้จัดการใหญ่และประธานคณะกรรมการให้เป็นคนละคน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Abdelsalam and Street (2007) และ Affify (2009) ที่พบว่าการควรวรรณตำแหน่งของผู้จัดการใหญ่และประธานคณะกรรมการในคนเดียวกันจะทำให้ระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีนานมากขึ้น

คณะกรรมการตรวจสอบ (Audit Committee)

แนวทางปฏิบัติที่ดีของคณะกรรมการตรวจสอบ (2542) กล่าวว่าไว้ว่าคณะกรรมการตรวจสอบเป็นคณะกรรมการชุดย่อยของคณะกรรมการบริษัท ซึ่งเป็นกลไกที่สำคัญและจำเป็นต้องจัดตั้งขึ้นเพื่อให้บริษัทมีระบบการกำกับดูแลกิจการที่ดี โดยมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในการสอบทานให้บริษัทมีกระบวนการจัดทำรายงานทางการเงินให้เป็นไปตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป พิจารณา แต่งตั้ง และส่งเสริมให้ผู้สอบบัญชีมีความเป็นอิสระในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เพื่อให้สามารถใช้ความรู้ความสามารถที่มีอยู่อย่างเต็มประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้กิจการควบคุมภายในมีประสิทธิภาพ สร้างความน่าเชื่อถือให้เกิดขึ้นกับองค์กร ซึ่งโครงสร้างกรรมการ (Board Structure) ซึ่งเกี่ยวกับคณะกรรมการตรวจสอบมีดังนี้

จำนวนกรรมการตรวจสอบของบริษัท (ACSIZE)

แนวทางปฏิบัติที่ดีของคณะกรรมการตรวจสอบ (2542) แนะนำว่าจำนวนกรรมการตรวจสอบควรขึ้นอยู่กับขนาด

ขอบเขตความรับผิดชอบ และควรมีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน โดยทั่วไปคือ 3-5 คน

จากการวิจัยของ Afify (2009) และ Mohamad Naimi et al. (2010) พบว่าการมีกรรมการตรวจสอบสามารถช่วยลดระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีได้ เนื่องจากการมีกรรมการตรวจสอบช่วยส่งเสริมการทำความเข้าใจระหว่างผู้สอบบัญชีและผู้สอบบัญชีทำให้ผู้สอบบัญชีสามารถเปิดเผยทั้งเรื่องความเสี่ยงในการควบคุมภายใน และความเสี่ยงในการตรวจสอบเพื่อจะได้วางแผนเตรียมตรวจสอบได้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากขึ้น ในงานวิจัยของ Joshi (2005) กลับไม่พบความสัมพันธ์ดังกล่าว

จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ (ACMET)

แนวทางปฏิบัติที่ดีของคณะกรรมการตรวจสอบ (2542) เสนอแนะว่าโดยทั่วไปของคณะกรรมการตรวจสอบควรมีการประชุมเฉลี่ยปีละ 4 ครั้ง และกรรมการตรวจสอบควรเข้าร่วมประชุมทุกครั้ง

การประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบถือได้ว่าเป็นกิจกรรมที่ทำให้กรรมการตรวจสอบได้พูดคุย ทำความเข้าใจ และถกเถียงปัญหาที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการออกรายงานทางการเงิน อันแสดงให้เห็นว่าบริษัทมีกลไกการควบคุมภายในที่มีความเหมาะสม ซึ่งเป็นเหตุผลให้ Mohamad Naimi et al. (2010) พบความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามระหว่างจำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี

สัดส่วนของกรรมการตรวจสอบที่มีความเชี่ยวชาญทางการเงิน/การบัญชีในคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัท (ACEXP)

สำนักงาน ก.ล.ต. กำหนดให้บริษัทต้องแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบขึ้น โดยประกอบด้วยกรรมการที่เป็นอิสระอย่างน้อย 3 ท่าน โดยต้องมีกรรมการตรวจสอบอย่างน้อย 1 ท่าน ที่มีความรู้ ประสบการณ์ในด้านการบัญชีหรือการเงิน และมีความรู้ต่อเนื่องเกี่ยวกับเหตุที่มีต่อการ

เปลี่ยนแปลงของรายงานทางการเงิน ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานของคณะกรรมการตรวจสอบมีประสิทธิภาพมากขึ้น

แม้ว่า Mohamad Naimi et al. (2010) จะตั้งสมมติฐานว่าสัดส่วนของกรรมการตรวจสอบที่มีความเชี่ยวชาญทางการเงิน/การบัญชีในคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทนั้นจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี แต่กลับไม่พบความสัมพันธ์ดังกล่าว

ด้วยความแตกต่างของนิยามความเชี่ยวชาญทางการเงิน/การบัญชีในคณะกรรมการตรวจสอบของหลาย ๆ งานวิจัย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นิยามกรรมการตรวจสอบที่มีความเชี่ยวชาญทางการเงินการบัญชี ว่าเป็นกรรมการตรวจสอบที่สำเร็จการศึกษาด้านบัญชีหรือการเงิน หรือได้รับประกาศนียบัตรด้านวิชาชีพการบัญชี หรือมีประสบการณ์อื่นเทียบเท่าในการสอบทานงบการเงิน หรือมีประวัติที่มีผลต่อความรู้ความชำนาญระดับสูงด้านการเงินและบัญชี อันได้แก่ ผู้อำนวยการฝ่ายบัญชีและการเงิน (Chief Financial Officer) (ดัดแปลงมาจากนิยามของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2544) และสมบุรณ์สารพัด (2547) โดยไม่นับรวมประวัติการเป็นประธานกรรมการบริหาร (CEO) ให้เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญทางการเงิน/การบัญชี)

ตัวแปรควบคุม

ตัวแปรควบคุมที่ใช้ในงานวิจัย ปีดังนี้

ฤดูกาลของการสอบบัญชี (SEASON)

Mohamad Naimi et al. (2010) กำหนดให้

- สิ้นงวดบัญชีตรงกับฤดูกาลของการสอบบัญชี แทนด้วย 1
- สิ้นงวดบัญชีไม่ตรงกับฤดูกาลของการสอบบัญชี แทนด้วย 0

Beunthit-U-Thai et al. (2002) ทำให้ทราบว่าบริษัทจดทะเบียนส่วนใหญ่มีวันสิ้นงวดบัญชีตรงกันในวันที่ 31

ธันวาคม จึงกำหนดให้วันที่ 31 ธันวาคมเป็นฤดูกาลของการสอบบัญชี

งานวิจัยของ Carlsaw and Kaplan (1991) Ashton et al. (1987) Ashton et al. (1987) และ Newton and Ashton (1989) พบความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันระหว่างฤดูกาลของการสอบบัญชีกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี ปีละ 6 เดือน สิ้นงวดบัญชีของบริษัทโดยส่วนใหญ่จะตรงกันกับผู้สอบบัญชีมีงานหนักเฉพาะในช่วงฤดูกาลของการสอบบัญชี จึงส่งผลให้ระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีมากกว่า ในขณะที่ Mohamad Naimi et al. (2010) กลับไม่พบความสัมพันธ์ดังกล่าว

ประเภทของสำนักงานสอบบัญชี (BIG 4)

ประเภทของสำนักงานสอบบัญชีตามงานวิจัยของ Afify (2007) Mohamad Naimi et al. (2010) และ Hashim and Rahiman (2010) แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

- Big 4 (KPMG, Ernst & Young, Deloitte, PricewaterhouseCoopers) แทนด้วย 1
- บริษัทอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ Big 4 แทนด้วย 0

งานวิจัยในอดีตจำนวนมากได้ชี้ให้เห็นว่าสำนักงานสอบบัญชีที่เป็น Big 4 มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีในทิศทางตรงกันข้าม เพราะสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่จะมีบุคลากรจำนวนมากกว่า จึงสามารถตรวจสอบเสร็จสิ้นได้เร็วกว่า นอกจากนี้สำนักงานสอบบัญชีที่มีขนาดใหญ่กว่าจะมีแรงจูงใจในตรวจสอบที่เร็วกว่าเพื่อรักษาชื่อเสียงของตนเอง (Carlsaw and Kaplan, 1991)

สำนักงานสอบบัญชีข้ามชาติจะมีผู้สอบบัญชีที่มีประสบการณ์มากกว่า มีเทคโนโลยีในการตรวจสอบมากกว่า ก็จะทำให้ระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีลดลง นั่นจึงเป็นเหตุผลที่ทำให้ Ahmad and Kamarudin (2003) Leventis et al. (2005) และ Mohamad Naimi et al. (2010) พบความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามระหว่างประเภทของสำนักงานสอบบัญชีที่เป็น Big 4 กับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี อย่างไรก็ตาม

ก็ตาม ก็มีงานวิจัยจำนวนหนึ่งเช่น Afify (2009) และ Hashim and Rahman (2010) ที่ไม่พบความสัมพันธ์ดังกล่าว

ความเห็นของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (OPINION)

Ahmad and Kamarudin (2003) และ Mohamad Naimi et al. (2010) ได้แบ่งความเห็นของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตออกเป็น 2 ประเภทคือ

- งบการเงินที่ได้รับการแสดงความเห็นอย่างไม่มีเงื่อนไข แทนด้วย 1
- งบการเงินประเภทอื่น ๆ แทนด้วย 0

โดยพบความสัมพันธ์ระหว่างความเห็นของผู้สอบบัญชีที่แสดงความเห็นอย่างไม่มีเงื่อนไขเป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี ทั้งนี้ เพราะความเห็นประเภทอื่น ๆ นอกจากความเห็นอย่างไม่มีเงื่อนไข แสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นระหว่างผู้สอบบัญชีและบริษัทอันจะนำไปสู่ระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีที่ยาวกว่าปกติ

ขนาดของกิจการ (SIZE)

งานวิจัยของ Afify (2009) Hashim and Rahman (2010) และ Mohamad Naimi et al. (2010) พบความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามระหว่างขนาดของกิจการกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี โดยเหตุผลที่สนับสนุนได้แก่

1. บริษัทขนาดใหญ่มีระบบการควบคุมภายในที่ดีกว่า จึงทำให้ผู้สอบบัญชีเชื่อถือระบบการควบคุมภายในได้มากกว่า (Carslaw and Kaplan, 1991)
2. บริษัทขนาดใหญ่มีความสามารถในการจ่ายค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีได้มากกว่าเพื่อทำให้การตรวจสอบเสร็จสิ้นเร็ว (Afify, 2009)
3. บริษัทขนาดใหญ่มีอิทธิพลต่อผู้สอบบัญชีมากกว่า จึงกดดันให้ผู้สอบบัญชีเร่งรีบการตรวจสอบได้เร็ว (Carslaw and Kaplan, 1991)

งานวิจัยยังใช้ Log ของสินทรัพย์รวม เป็นตัวแทนของขนาดของกิจการ เพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นจากขนาดของกิจการที่ต่างกัน (ภฤติกา คงแก้ว, 2549)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และกลุ่มตัวอย่าง คือ บริษัทจดทะเบียนฯ ที่มีรายงานประจำปี ส่งขึ้นสู่ตลาดหลักทรัพย์ ตามมติฐานการวิจัย ในทุกกลุ่มอุตสาหกรรม ระหว่าง พ.ศ. 2549-2552 ซึ่งช่วงที่ข้อมูลมีความทันสมัยมากที่สุด ยกเว้น

- บริษัทในกลุ่มธนาคาร กลุ่มเงินทุนและหลักทรัพย์ กลุ่มธุรกิจประกันภัยและประกันชีวิต กองทุนรวม อสังหาริมทรัพย์ เนื่องจากธุรกิจเหล่านี้มีระบบการกำกับดูแลกิจการที่เข้มงวดและมีกฎเกณฑ์ที่แตกต่างออกไปจากธุรกิจอื่น ๆ ค่อนข้างมาก (สมบูรณ์ สารพัด, 2549)
- ข้อมูลที่มีระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีนานผิดปกติ (เมื่อมีค่ามากกว่า 3 Standard Deviation) จะทำให้เกิดความผิดพลาดในการคำนวณและตีความ
- บริษัทที่มีการจัดส่งงบการเงินไตรมาส 4 (สอบทาน) ซึ่งสำนักงาน ก.ล.ต. กำหนดให้ส่งงบการเงินประจำปี ที่ตรวจสอบแล้วภายใน 3 เดือนนับแต่วันสิ้นงวดบัญชี ซึ่งนานกว่ากรณีที่ไม่มีจัดส่งงบการเงินไตรมาส 4 (สอบทาน) ดังนั้น หากนำบริษัทที่มีการส่งงบการเงินไตรมาส 4 (สอบทาน) มารวมในการศึกษาก็จะทำให้ไม่สามารถสรุปผลการศึกษาระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีได้ โดยสรุปแล้ว มีจำนวนบริษัทที่ผ่านเกณฑ์การวิเคราะห์ และข้อมูลตรงตามมติฐานการวิจัยทั้งหมดจำนวน 762 บริษัท (ตัวอย่าง)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลตัวแปรทั้งหมดหาได้จากรายงานประจำปี (56-2) ในเว็บไซต์ของสำนักงาน ก.ล.ต. และเว็บไซต์ของบริษัทนั้น ๆ ส่วนขนาดของกิจการได้มาจากเว็บไซต์ SETSMART

แบบจำลองและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลในโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้เทคนิคทางสถิติที่เรียกว่า Panel Data Analysis เพราะ Hashim and Rahman (2010) กล่าวว่าแต่ละ

บริษัทนั้นมีลักษณะเฉพาะแตกต่างกัน จึงต้องจำแนกความแตกต่างนั้นเสียก่อนที่จะนำมาวิเคราะห์ทิศทางความอ่อนแอ และขนาดของผลกระทบของตัวแปรอิสระที่มีต่อค่าตาม โดยใช้รูปแบบจำลองดังนี้

แบบจำลองของความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี

$$\text{ARL} = \beta_0 + \beta_1 \text{BSIZE} + \beta_2 \text{BIND} + \beta_3 \text{BMEET} + \beta_4 \text{DUAL} + \beta_5 \text{ACSIZE} + \beta_6 \text{ACMEET} + \beta_7 \text{ACEXP} + \beta_8 \text{SEASON} + \beta_9 \text{BIG4} + \beta_{10} \text{OPINION} + \beta_{11} \text{SIZE} + \epsilon_i$$

โดยที่

ARL	คือ จำนวนวันตั้งแต่วันสิ้นสุดบัญชีจนถึงวันที่ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตลงนามรับรอง
BSIZE	คือ จำนวนกรรมการบริษัท
BIND	คือ จำนวนกรรมการที่เป็นอิสระหารด้วยจำนวนกรรมการบริษัททั้งหมด
BMEET	จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการบริษัท
DUAL	- ให้ 1 แทนการรวมตำแหน่งผู้จัดการใหญ่และประธานกรรมการในคนเดียว - ให้ 0 แทนการแยกตำแหน่งผู้จัดการใหญ่และประธานกรรมการ
ACSIZE	คือ จำนวนกรรมการตรวจสอบของบริษัท
ACMEET	คือ จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ
ACEXP	คือ จำนวนกรรมการตรวจสอบที่มีความเชี่ยวชาญทางการเงิน/การบัญชี หารด้วยจำนวนกรรมการตรวจสอบของบริษัททั้งหมด
SEASON	- ให้ 1 แทนสิ้นสุดบัญชีไตรมาส 3 ค.ค. - ให้ 0 แทนสิ้นสุดบัญชีไม่ตรงกับ 31 ค.ค.
BIG4	- ให้ 1 แทนบริษัทที่ “Big 4” ตรวจ - ให้ 0 แทนบริษัทที่ “Big 4” ไม่ได้ตรวจ
OPINION	- ให้ 1 แทนความเห็นอย่างไม่มีเงื่อนไข - ให้ 0 แทนความเห็นอย่างอื่นที่ไม่ใช่การแสดงความเห็นอย่างไม่มีเงื่อนไข
SIZE	คือ Log ของสินทรัพย์รวม
ϵ_i	คือ ค่าคงที่เคลื่อนที่เกิดจากตัวแปรอื่น

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา

ตารางที่ 1 สถิติเชิงพรรณนาของตัวแปรอิสระแยกตามปี

ระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี				
พ.ศ.	No.	Min.	Max.	Mean
2549	146	33	82	53.438
2550	174	28	82	53.144
2551	213	30	78	52.977
2552	229	28	77	52.066
2549-2552	762	28	82	52.829

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าค่าเฉลี่ยของระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยช่วงปี พ.ศ. 2549-2552 ลดลงไม่มากนักในแต่ละปี และระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีที่มากที่สุดก็ลดลงทุกปี โดยพบว่าระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีเฉลี่ยประมาณ 53 วัน โดยมีค่าต่ำสุดที่ 28 วัน และมีค่าสูงสุดที่ 82 วัน ซึ่งโดยเฉลี่ยแล้วถือว่าบริษัทจดทะเบียนฯ ได้ส่งงบการเงินประจำปี (ตรวจสอบ) (กรณีไม่จัดส่งงบการเงินไตรมาส 4 (สอบทาน)) ทันภายใน 60 วันนับแต่วันวันส่งงวดบัญชีตามกำหนดของสำนักงาน ก.ล.ต.

อย่างไรก็ตาม ยังมีบริษัทจำนวน 25 บริษัทจาก 762 บริษัทหรือคิดเป็นร้อยละ 3.28 ที่ไม่สามารถส่งงบการเงินประจำปีได้ทันตามกำหนด ซึ่งแยกรายละเอียดตามแต่ละปีได้ว่าสัดส่วนของบริษัทที่ส่งงบการเงินไม่ทันภายใน 60 วันตามข้อกำหนดกลับมีเพิ่มแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจน

ตารางที่ 2 ร้อยละของบริษัทที่ส่งงบการเงินไม่ทันภายใน 60 วัน

ปี พ.ศ.	ร้อยละของบริษัทที่ส่งงบการเงินไม่ทันภายใน 60 วัน
2549	2.05
2550	1.15
2551	1.76
2552	1.66

จากตารางที่ 1 และ 2 แสดงให้เห็นว่าแม้บริษัทส่วนใหญ่จะสามารถลดระยะเวลาการออกรายงานการสอบบัญชีได้มากขึ้น แต่ที่เห็นว่าค่าเฉลี่ยลดลงเพียงเล็กน้อยนั้นเป็นเพราะมีสัดส่วนบริษัทที่ส่งงบการเงินไม่ทันภายใน 60 วันเพิ่มมากขึ้นด้วย จึงหักลบกันไปนั่นเอง

2. การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน

การทดสอบสมมติฐานโดยการใช้ Panel Data Analysis ช่วยประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม โดยกำหนดความเชื่อมั่นไว้ที่ระดับร้อยละ 95 ตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 Likelihood test: เพื่อดูว่าแบบจำลองมี Fixed effect หรือไม่ โดยกำหนดให้

H_0 : แบบจำลองไม่มี Fixed Effect

H_1 : แบบจำลองมี Fixed Effect

ตารางที่ 3 Likelihood Test

Effects Test	Statistic	Prob.
Cross-section		
Chi-square	1129.235439	0.0000

ผลลัพธ์ที่ได้ปรากฏว่าค่า P-Value มีค่าน้อยกว่าค่า Alpha ที่ 0.05 (หรือที่ได้กำหนดความเชื่อมั่นที่ระดับร้อยละ 95) ดังนั้นจึงปฏิเสธ H_0 และ ยอมรับ H_1 ซึ่งหมายความว่า แบบจำลองมี Fixed Effect

2.2 Hausman Test: เพื่อดูว่าแบบจำลองที่จะใช้ควรเป็น Fixed Effect Model หรือ Random Effect Model แล้วจะมีประสิทธิภาพมากกว่ากัน โดยกำหนดให้

H_0 : การใช้ Random Effect Model มีประสิทธิภาพมากกว่า Fixed Effect Model

H_1 : การใช้ Fixed Effect Model มีประสิทธิภาพมากกว่า Random Effect Model

ตารางที่ 4 Hausman Test

Test Summary	Chi-Sq. Statistic	Prob.
Cross-section random	27.598137	0.0037

ผลลัพธ์ที่ได้ปรากฏว่าค่า P-Value มีค่าน้อยกว่าค่า Alpha ที่ 0.05 ดังนั้น จึงปฏิเสธ H_0 ซึ่งหมายความว่า การใช้ Fixed Effect Model มีประสิทธิภาพมากกว่า Random Effect Model ทั้งนี้เพราะลักษณะเฉพาะของแต่ละกิจการมีความสัมพันธ์กับแต่ละตัวแปรอิสระค่อนข้างมาก

2.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ตามสมมติฐาน

ตารางที่ 5 ตารางสรุปผลความสัมพันธ์

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	52.334	8.343	6.272	0.000
BSIZE	0.174	0.172	1.014	0.311
BMEET	-0.121	0.093	-1.34	0.180
BIND	-2.462	2.789	-0.883	0.378
DUAL	3.862	1.178	3.279	0.001*
ACSIZE	-0.808	1.093	-0.740	0.460
ACMEET	0.111	0.141	0.781	0.435
ACEXP	-5.573	1.171	-4.759	0.000*
SEASON	3.952	2.708	1.459	0.145

ตารางที่ 5 ตารางสรุปผลความสัมพันธ์ (ต่อ)

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
BIG4	0.499	0.959	0.520	0.603
OPINION	0.444	0.623	0.713	0.476
SIZE	-0.288	2.093	-0.136	0.891

P-Value จากตารางที่ 5 เป็นค่าน้อยที่สุดท้าย สามารถแปลผลการวิเคราะห์สมมติฐานของความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการและระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี โดยสรุปได้ดังนี้

เมื่อค่า P-Value มีค่าสูงกว่าระดับนัยสำคัญที่ 0.05 จะปฏิเสธ H_1 ที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญระหว่างการกำกับดูแลกิจการกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี และเมื่อค่า P-Value มีค่าต่ำกว่าระดับนัยสำคัญที่ 0.05 จะยอมรับ H_1 ที่ว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม เพราะค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งจากตารางข้างต้นจะเห็นได้ว่ามีตัวแปรอิสระ 2 ตัวแปรที่ส่งผลต่อระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี นั่นคือ

1. การควบคุมตำแหน่งของผู้จัดการใหญ่และประธานคณะกรรมการในคนเดียวกัน (DUAL) มีค่า P-Value อยู่ที่ 0.001 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 จึงสรุปได้ว่าการกำกับดูแลกิจการที่วัดโดยการควบคุมตำแหน่งของผู้จัดการใหญ่และประธานคณะกรรมการในคนเดียวกัน (DUAL) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 จึงส่งผลให้ยอมรับ H_1 ได้นั่นเอง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่ายังมีการควบคุมตำแหน่งของผู้จัดการใหญ่และประธานคณะกรรมการในคนเดียวกันก็ยิ่งทำให้ระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชียาวนานมากขึ้น ซึ่งก็สอดคล้องกับงานวิจัยหลายชิ้น เช่น Abdelsalam and Street (2007) และ Afify (2009) เพราะการ

ควรรวมตำแหน่งของผู้จัดการใหญ่และประธานคณะกรรมการในคนเดียวกันทำให้คุณภาพระบบการควบคุมภายในลดลง และส่งผลให้การเงินไม่น่าเชื่อถือในสายตาผู้สอบบัญชี อันเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้สอบบัญชีต้องใช้เวลาในการตรวจสอบมากขึ้นเพื่อให้เกิดความมั่นใจในระบบการออกรายงานและระบบการควบคุมภายในของบริษัท

2. สัดส่วนของกรรมการตรวจสอบที่มีความเชี่ยวชาญทางการเงินการบัญชีในคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัท (ACEXP) มีค่า P-Value อยู่ที่ 0.000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 จึงสรุปได้ว่าการกำกับดูแลกิจการที่วัดโดยสัดส่วนของกรรมการตรวจสอบที่มีความเชี่ยวชาญทางการเงินการบัญชีในคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัท (ACEXP) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 จึงส่งผลให้ยอมรับ H_1 ได้นั่นเอง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าหากบริษัทมีสัดส่วนของกรรมการตรวจสอบที่มีความเชี่ยวชาญทางการเงินการบัญชีในคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัท (ACEXP) มากขึ้นก็จะช่วยส่งผลให้ระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีลดลง ซึ่งก็สอดคล้องกับ Hashim and Rahman (2011) ที่พบความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามระหว่างสัดส่วนของกรรมการตรวจสอบที่มีความเชี่ยวชาญทางการเงิน/การบัญชีในคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัท (ACEXP) กับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีที่ความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ด้วยเหตุผลที่ว่า การมีคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความเชี่ยวชาญทางการเงิน/การบัญชีจะแสดงให้เห็นถึงความน่าเชื่อถือในการทำหน้าที่คณะกรรมการตรวจสอบไม่ต้องการเงินได้ดีกว่า ดังนั้น เมื่อกรรมการตรวจสอบได้ใช้ความรู้ความสามารถทางการเงิน/การบัญชีที่มีอยู่ก็จะช่วยลดปริมาณงานการตรวจสอบของผู้สอบบัญชีลง เนื่องจากงบการเงินผ่านการตรวจสอบของคณะกรรมการตรวจสอบมาในระดับหนึ่งแล้ว นอกจากนี้ผลวิจัยของ Mangena and Taurinanga (2004) ได้กล่าวสนับสนุนว่ากรรมการตรวจสอบที่มีความ

เชี่ยวชาญทางการเงิน การบัญชีในคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทเป็นปัจจัยที่บ่งบอกได้ถึงประสิทธิภาพในการควบคุมดูแลคุณภาพและความน่าเชื่อถือของรายงานทางการเงินอีกด้วย

ส่วนตัวแปรอิสระอื่น ๆ ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอกล่าวแยกที่ระดับ 0.05 พร้อมอธิบายเหตุผลประกอบ

1. จำนวนกรรมการบริษัท (SIZE) ไม่มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Toshi (2015) และ Mohamad Naimi et al. (2010) โดย Baly et al. (2002) กล่าวว่าไม่พบความสัมพันธ์ดังกล่าว เช่น เพราะจำนวนกรรมการบริษัทอาจมีความสัมพันธ์ในลักษณะไม่ใช่เส้นตรง

2. สัดส่วนของกรรมการที่เป็นอิสระในคณะกรรมการของบริษัท (BIND) ไม่มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี เนื่องจากโดยส่วนใหญ่แล้วบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ฯ มีค่าเฉลี่ยของสัดส่วนกรรมการอิสระอยู่ที่ 36.75 หรือประมาณ 1 ใน 3 ของกรรมการทั้งคณะ ซึ่งถือได้ว่าไม่แตกต่างจากข้อกำหนดพื้นฐานที่ ก.ล.ต. กำหนดไว้ จึงทำให้ไม่พบความสัมพันธ์ดังกล่าวในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Hashim and Rahman (2010) ที่ไม่พบความสัมพันธ์ดังกล่าว ซึ่งกล่าวว่าการจัดให้มีกรรมการที่เป็นอิสระจำนวน 1 ใน 3 ของกรรมการทั้งคณะเป็นเพียงการทำตามกฎหมายข้อบังคับ โดยละเลยสาระสำคัญที่แท้จริงของการจัดตั้งกรรมการอิสระ

3. จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการบริษัท (BMEET) ไม่มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีสอดคล้องกับงานวิจัยของ Uzun et al. (2004) ที่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการบริษัทกับการทุจริตในรายงานทางการเงิน โดยได้อ้างเหตุผลของ Jensen (1993) ที่ว่าจำนวนครั้งในการประชุมไม่มีประโยชน์ในการเป็นตัวแทน

ของการมีส่วนร่วมในการทำหน้าที่ของคณะกรรมการบริษัท เนื่องมาจากระยะเวลาที่ใช้ในการประชุมคณะกรรมการบริษัทแต่ละครั้งค่อนข้างมีจำกัด ดังนั้น จึงไม่มีประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกรรมการบริษัทกับสมาชิกคนอื่น ๆ หรือกับฝ่ายจัดการ

4. จำนวนกรรมการตรวจสอบของบริษัท (ACSIZE) ไม่มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีเหมือนกับงานวิจัยของ Joshi (2005) รวมไปถึงงานวิจัยของ Mangena and Taurinana (2004) ก็ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนกรรมการตรวจสอบของบริษัทกับการตัดสินใจของผู้สอบบัญชีในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงบการเงิน จึงเป็นเหตุให้จำนวนกรรมการตรวจสอบไม่ได้เป็นตัวกำหนดระยะเวลาในการออกรายงานการสอบบัญชี

5. จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ (ACMEET) ไม่มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีเช่นเดียวกับ Hashim and Rahman (2011) ที่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพของรายงานทางการเงิน เป็นเพราะว่าบริษัทเพียงแค่ทำตามข้อกำหนดเท่านั้น โดยไม่ได้ให้ความสำคัญอย่างจริงจังกับประโยชน์ของการประชุมที่จัดขึ้นเพื่อให้กรรมการตรวจสอบได้ทำหน้าที่ เพราะฉะนั้นจึงไม่พบความสัมพันธ์ดังกล่าว โดยการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบทั้งมาเลเซียและไทยควรมีอย่างน้อย 4 ครั้งต่อปี ซึ่งโดยเฉลี่ยแล้วบริษัทจดทะเบียนฯ ของประเทศมาเลเซียมีจำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบเพียง 5 ครั้งต่อปี ในขณะที่บริษัทจดทะเบียนฯ ของประเทศไทยมีค่าเฉลี่ยไม่ต่างกันคือ 6 ครั้งต่อปี ซึ่งถือว่าไม่ต่างจากข้อกำหนดเท่าไรนัก เพราะฉะนั้น บริษัทเหล่านี้จึงควรให้ความสำคัญกับการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบ เพื่อให้บริการเงิน

ออกมามีคุณภาพและเชื่อถือได้

สำหรับค่าทางสถิติที่ได้จากการวิเคราะห์ คือ R^2 Adjusted เท่ากับ 0.693170 และ F statistics ที่ได้มีค่าเท่ากับ 7.011202 รวมถึงค่าของ V-Prob. เท่ากับ 0.0000 ซึ่งเข้าใกล้ 0 หมายถึงการันยสำคัญ โดยการประมาณจะให้ผลใกล้เคียงกับประชากร นอกจากนี้ ค่า Durbin-Watson stat มีค่าเท่ากับ 1.433925 ซึ่งไม่ต่างจาก 2 มาก แสดงว่าค่าคลาดเคลื่อนดังกล่าวมีการกระจาย เป็นอิสระ จึงทำให้ไม่เกิดปัญหา Autocorrelation สุดท้ายพบว่าค่า VIF มีค่าที่ต่ำกว่า 10 ทั้งหมดจึงกล่าวได้ว่าไม่มีปัญหา Multicollinearity

สรุปและอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่าสัดส่วนของกรรมการตรวจสอบที่มีความเชี่ยวชาญทางการเงิน การบัญชีและคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัท (ACEXP) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ซึ่งตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งหมายความว่า การมีสัดส่วนกรรมการตรวจสอบที่มีความเชี่ยวชาญทางการเงิน/การบัญชีในคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทมากขึ้น จะช่วยให้ระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานประจำปีลดลง ในขณะที่การควมรวมตำแหน่งของผู้จัดการใหญ่และประธานคณะกรรมการในคนเดียวกัน (DUAL) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ซึ่งตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งหมายความว่า การควมรวมตำแหน่งของผู้จัดการใหญ่และประธานคณะกรรมการในคนเดียวกันจะทำให้ระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีเพิ่มขึ้น

ดังนั้น ผู้ที่มีหน้าที่ดูแลและออกข้อกำหนดในการสร้างการกำกับดูแลกิจการอย่างสำนักงาน ก.ล.ต. และตลาดหลักทรัพย์ฯ ควรให้ความสำคัญกับ 2 ปัจจัยนี้ เพราะมีผลต่อความทันต่อเวลาของข้อมูลในงบการเงินและคุณภาพ

ข้อมูลในงบการเงินอันจะมีผลต่อความเชื่อมั่นของผู้สอบบัญชี นักลงทุนทั้งไทยและต่างประเทศ ซึ่งหากทุกบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ฯ ได้นำปัจจัยเหล่านี้ไปปฏิบัติใช้ ก็จะช่วยส่งเสริมให้ตลาดมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอเสนอแนะว่าสำหรับเรื่องการควบคุมตำแหน่งของผู้จัดการใหญ่และประธานคณะกรรมการในคนเดียวกัน (DUAL) ในอนาคตทางสำนักงาน ก.ล.ต. ควรออกกฎหรือข้อบังคับให้ประธานคณะกรรมการและผู้จัดการใหญ่ต้องแยกออกจากกัน จากเดิมที่ตลาดหลักทรัพย์ฯ ได้แนะนำเพียงแค่ว่าบริษัทจดทะเบียนฯ **ควร**จะมีการแบ่งแยกอำนาจความรับผิดชอบระหว่างประธานคณะกรรมการและผู้จัดการใหญ่ ทั้งนี้เพราะการแยกตำแหน่งทั้ง 2 ออกจากกันจะช่วยทำให้บริษัทมีระบบการคานอำนาจที่สมดุล และช่วยลดปัญหาตัวแทนได้ นอกจากนี้ยังทำให้ผู้ถือหุ้นได้รับข้อมูลที่เร็วมากขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ ส่วนเรื่องข้อกำหนดเกี่ยวกับสัดส่วนของกรรมการตรวจสอบที่มีความเชี่ยวชาญทางการเงิน การบัญชีในคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัท (ACEXP) นั้นเหมาะสมอยู่แล้ว ดังนั้น จึงควรมีการติดตามและตรวจสอบการนำข้อบังคับในเรื่องนี้ไปปฏิบัติใช้อย่างจริงจังในทุกบริษัท โดยการให้ความสำคัญทั้ง 2 ปัจจัยจะช่วยลดความทันต่อเวลาในการออกงบการเงิน อันจะเชื่อมโยงมาทำให้บริษัทสามารถวางแผนและปรับปรุงกลยุทธ์ต่าง ๆ ในองค์กรให้มีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การกำกับดูแลกิจการที่ดี ซึ่งจะส่งผลดีต่อบริษัทในแง่ต่าง ๆ เช่น สร้างความสามารถในการแข่งขัน และเพิ่มมูลค่าให้แก่เจ้าของกิจการ และสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย เป็นต้น

นอกจากนี้ ผลการวิจัยในงานวิจัยนี้ยังสามารถนำไปให้ผู้สอบบัญชีใช้ในการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนในการจัดทำแนวทางการตรวจสอบได้อีกด้วย โดยหากบริษัทใดที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดี (ซึ่งในการศึกษามีตัวแปรสัดส่วนของกรรมการตรวจสอบที่มีความเชี่ยวชาญทางการเงิน

การบัญชีในคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัท (ACEXP) และการควบคุมตำแหน่งของผู้จัดการใหญ่และประธานคณะกรรมการในคนเดียวกัน (DUAL)) ผู้สอบบัญชีก็จะใช้ระยะเวลาในการตรวจสอบที่น้อยกว่า ซึ่งจะทำให้มีความเชื่อมั่นในระบบการออกรายงานทางการเงิน ระบบตรวจสอบ และการควบคุมภายใน นั่นหมายถึง ผู้สอบบัญชีจะสามารถใช้ตัวแปรดังกล่าวในการช่วยประเมินระยะเวลาที่จะใช้ในการตรวจสอบ รวมถึงใช้ในการประเมินค่าธรรมเนียมสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีได้ด้วย

ถึงแม้ว่าตัวแปรการกำกับดูแลกิจการอื่นๆ จะไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี ซึ่งเป็นตัวแทนของความทันต่อเวลาของข้อมูลในงบการเงินและอันดับคุณภาพข้อมูลในงบการเงิน แต่เรื่องการกำกับดูแลกิจการที่ดีก็ถือเป็นเรื่องที่สำคัญที่สำนักงาน ก.ล.ต. และตลาดหลักทรัพย์ฯ ควรให้ความสำคัญและมีการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นไปในอนาคต

ข้อจำกัดของการวิจัย

1. ตัวแปรอิสระเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการในทางปฏิบัติยังมีตัวแทนการกำกับดูแลกิจการได้เพิ่มเติม เช่น ผลการประเมินการกำกับดูแลกิจการ หรือการเป็นกรรมการบริษัทในหลายบริษัท เป็นต้น

2. เนื่องจาก Afify (2009) กล่าวว่าความทันต่อเวลาของข้อมูลในงบการเงิน (Timeliness) นั้นเป็นตัวแปรที่เป็นผลมาจากการกระทำของทั้งในฝ่ายของบริษัทเอง (Company Delay) และฝ่ายของผู้สอบบัญชี (Audit Firm Delay) ดังนั้น หากมีการเปิดเผย Company Delay หรือระยะเวลาที่บริษัทส่งงบการเงินให้แก่ผู้สอบบัญชีด้วยก็จะทำให้ได้ตัวแทนของความทันต่อเวลาของข้อมูลในงบการเงินที่ดีกว่านี้

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

การวิจัยในครั้งต่อไปอาจศึกษาเรื่องความทันเวลาของข้อมูลบนอินเทอร์เน็ตดังเช่น Abdelsalam and Sreet (2007) และ Ezat and El-Masry (2008) และอาจศึกษาความทันเวลาของการออกงบการเงินรายไตรมาสดังเช่น Ismail and Chandler (2005) และ Boritz and Liu (2006) รวมถึงการเปลี่ยนตัวแทนของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา เช่น ขนาดของกิจการ (SIZE) โดยใช้มูลค่าตลาด (Market Capitalization) แทนการใช้ Log ของสินทรัพย์รวมที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ และศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่ยังไม่ค่อยได้รับความนิยมนซึ่งอาจทำให้ผู้วิจัยและผู้อ่านงานวิจัยได้รับความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มเติม

บรรณานุกรม

กฤติกา คงแก้ว (2549), *ความสัมพันธ์ระหว่างกลไกการกำกับดูแลกิจการกับมูลค่าบริษัท, การศึกษาด้วยตนเอง* สาขาวิชาการบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชิวันท์ นิยมตรง (2549), *การกำกับดูแลกิจการและผลการดำเนินงานของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เฉพาะกลุ่มบริการ ปี พ.ศ. 2547*, การศึกษาด้วยตนเอง สาขาวิชาการบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2542), *แนวทางปฏิบัติที่ดีของคณะกรรมการตรวจสอบ (Best Practice Guidelines for Audit Committee)*.

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2544), *สำรวจความเห็นเรื่องปัญหาและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับคณะกรรมการตรวจสอบในประเทศไทย*.

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2549), *หลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทจดทะเบียนปี 2549*, ศูนย์พัฒนาการกำกับดูแลกิจการบริษัทจดทะเบียนตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2552), *คู่มือบริษัทจดทะเบียน*.

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2552), *ประกาศคณะกรรมการกำกับตลาดทุนที่ ทจ.11/2552 เรื่อง หลักเกณฑ์ ระเบียบ และวิธีการรายงานการเปิดเผยข้อมูล เกี่ยวกับฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียน*.

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2552), *ประกาศหนังสือเวียน ก.ล.ต. ฉบับที่ 88/2552 เรื่อง ก.ล.ต. กระตุ้นบริษัทจดทะเบียนเตรียมพร้อมเพื่อแจ้งจากรรมการอิสระที่ต้องมีอย่างน้อย 1 ใน 3*

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง พ.ศ. 2535

ไพโรจน์ ร่มบารมี (2550), *ความทันต่อเวลาในการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย*, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

เพชร วรรณธรร (2550), คณะกรรมการ: เสาคหลักบริษัทภิบาล, *Money&wealth*.

อุทิศ วรรณธรร (2552), ปัญหากรรมการอิสระ 1 ใน 3 *Money&wealth*.

สมบูรณ์ สารพัด, *ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการตรวจสอบกับรายงานของผู้สอบบัญชี*, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย (IOD) 2551 *แนวทางการปฏิบัติของกรรมการ*, 2547

อัญญา ชันธวิทย์ ศิลปพร ศรีจันเพชร และ เดือนเพ็ญ จันทรศิริศรี (2552), *การกำกับดูแลกิจการเพื่อสร้างมูลค่ากิจการ*, ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.

Abdelsalam, O.H., & Street, D.L., (2007). Corporate Governance and the Timeliness of Internet report by London-listed companies. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 16(2), 111–130.

- Affy, H.A.E., (2009). Determinants of audit report lag : Does implementing corporate governance have any impact? Empirical evidence from Egypt. *Journal of Applied Accounting Research*, 10(1), 56–86.
- Ahmad, R.A.R & Kamarudin, K.A., (2003). *Audit delay and the timeliness of corporate reporting: Malaysian evidence*. Working Paper present at the Hawaii International Conference on Business Program, Hawaii.
- Ashton, R., Willingham, J., and Elliott, R., (1987). Empirical Analysis of Audit Delay. *Journal of Accounting Research* (autumn), 25(2), 275–292.
- Ashton, R., Graul, P. and Newton, J., (1989). Audit Delay and the Timeliness of Corporate Reporting. *Contemporary Accounting Research* (Spring), 5(2), 657–673.
- Bédard, J., & Gendron, Y., (2010). Strengthening the Financial Reporting System: Can Audit Committees Deliver? *International Journal of Auditing*, 14(2), 174–210.
- Boonlert-U-Thai, K., Patz, D.H., and Srirangan, S.M., (2002). *An Examination of Timeliness of Corporate Financial Reporting: Empirical Evidence from the Stock Exchange of Thailand*. A paper presented at American Accounting Association 2002 Annual Meeting, San Antonio.
- Boritz, J.E., & Liu, G., (2006). *Determinants of the Timeliness of Quarterly Reporting: Evidence from Canadian Firms*. SSRN eLibrary.
- Carlsaw, C. & Kaplan, S. (1991). An Examination of Audit Delay: Further Evidence from New Zealand. *Accounting and Business Research* (Winter), 21–32.
- Chambers, A. & Penman, S. (1984). Timeliness of Reporting and the Stock Price Reaction to Earnings Announcements. *Journal of Accounting Research*, 21–47.
- Daliy, C.M., McDougall, P.P., Covin, J.G. and Dalton, D.R. (2002). Governance and Strategic Leadership in Entrepreneurial Firms. *Journal of Management*, 28(3), 387–412.
- Ezat, A. & El-Masry, A. (2008). The Impact of Corporate Governance on the Timeliness of Corporate Internet Reporting by Egyptian Listed Companies. *Managerial Finance*, 34(12), 848–867.
- Fama, E & Jensen, M. (1983). Separation of Ownership and Control. *Journal of Law and Economics*, 26.
- Hashim, U.J.B. & Rahman, R.B.A. (2010). *Board Independence, Board Diligence, Board Expertise and Impact on Audit Report Lag in Malaysian Market*. SSRN eLibrary.
- Hashim, U.J.B. & Rahman, R.B.A. (2011). Audit Report Lag and the Effectiveness of Audit Committee Among Malaysian Listed Companies. *EuroJournals*, 50–61.
- Ismail, H., Mohd. Iskandar, T., and Mohid Rahmat, M. (2008). Corporate Reporting Quality, Audit committee and quality of audit. *Malaysian Accounting Review*, 21–42.
- Jensen, M. (1986). Agency Costs of Free Cash Flow, Corporate Finance, and Takeovers. *American Economic Review* 76, 323–329.
- Jensen, M. (1993). The Modern Industrial Revolution, Exit, and the Failure of Internal Control Systems. *The Journal of Finance*, 48(3), 831–80.

- Joshi, A. (2005). Timeliness in Corporate Reporting of Indian Public Financial Institutions (Ipfis). *Udyog Pragati*, 29(2).
- Leventis, S. & Caramanis, C. (2005). Determinants of Audit Time As A Proxy of Audit Quality. *Managerial Auditing Journal*, 20(5), 460-477.
- Mangena, M. & Taurinana, V. (2004). *A Study of the Relationship between Audit Committee Characteristics and Voluntary External Auditor Involvement in UK Interim Reporting*. Working Paper No.04/42 Bradford University School of Management.
- Mohamad Naimi, M.N., Rohami, S. & Wan-Hussin, W.N. (2010). Corporate Governance and Audit Report Lag in Malaysia. *Asian Academy of Management Journal of Accounting and Finance*, 6(2), 57-84.
- Newton, J.D. & Ashton R.H. (1989). The Association between Audit Technology and Audit Delay. *Journal of Practice & Theory, Supplement*, 22-37.
- Owusu-Ansah, S. (2000). Timeliness of Corporate Financial Reporting in Emerging Capital Markets: Empirical Evidence from The Zimbabwe Stock Exchange. *Accounting and Business Research*, 3, 241-254.
- Sharma, D.S., Boo, E. and Sharma, V.D. (2007). *The Impact of Corporate Governance on Auditors' Client Assessment, Risk Assessment and Planning Judgments*. Working Paper, Auckland University of Technology, Department of Accounting.
- Stewart, J. & Munro, L. (2007). The Impact of Audit Committee Existence and Audit Committee Meeting Frequency on the External Audit: Perceptions of Australian Auditors. *International Journal of Auditing*, 51-69.
- Ullman, H., Szewczyk, S.H., and Varma, R. (2004). Board Composition and Corporate Fraud. *Financial Analysts Journal*, 60(3), 33-43.